

Pan
Dariusz Wieczorek
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Szanowny Panie Ministrze,

Zwracamy się z apelem o umożliwienie utrzymania i dalszego rozwoju projektu NUKAT prowadzonego przez polskie biblioteki akademickie, poprzez zapewnienie niezbędnego finansowania dla tego projektu.

Projekt NUKAT jest istotnym elementem infrastruktury informacji naukowej w Polsce. Jego dalsze istnienie jest zagrożone z powodu niewystarczającego finansowania.

NUKAT jest katalogiem centralnym bibliotek polskich. Projekt ten realizuje dwa główne cele:

- Wspomaga biblioteki w tworzeniu metadanych zbiorów bibliotecznych, realizując ideę współkatalogowania; w rezultacie biblioteki uczestniczące w projekcie istotnie redukują koszty opracowania.
- Udostępnia centralne narzędzie wyszukiwawcze zbiorów w postaci katalogu centralnego.

NUKAT wypracował przez ponad 20 lat działalności wysokiej jakości bazę metadanych liczącą ponad 13 mln rekordów. Aktualnie z NUKAT współpracuje 171 bibliotek akademickich i naukowych¹.

Oto niektóre, ważniejsze cechy tego projektu:

- NUKAT jest darmowy dla uczestniczących bibliotek.
- NUKAT jest technologicznie neutralny. Dzięki temu każda biblioteka, niezależnie od używanego systemu bibliotecznego, może uczestniczyć w tym projekcie.
- NUKAT współpracuje ze światowym liderem w dziedzinie informacji bibliotecznej, organizacją OCLC, która prowadzi m.in. światowy katalog centralny bibliotek

¹ <https://centrum.nukat.edu.pl/pl/>

WorldCat². Dzięki temu zasoby każdej z bibliotek, członków NUKAT, są indywidualnie obecne w katalogu WorldCat. W ten sposób biblioteki są obecne w światowym obiegu informacji naukowej. Trzeba podkreślić, że obecność w WorldCat jest usługą płatną, której koszt dla wszystkich swoich członków pokrywa NUKAT.

- Wartością projektu NUKAT jest nie tylko katalog, ale również zespół NUKAT, wprowadzający do polskiego bibliotekarstwa naukowego standardy, współpracę międzynarodową i innowacyjne prace rozwojowe w zakresie informacji naukowej.

W kontekście NUKAT trzeba też wspomnieć o działalności Biblioteki Narodowej. Od 2018 roku BN prowadzi własny projekt katalogu centralnego, nie współpracując z katalogiem NUKAT; przeciwnie, traktuje ten projekt jako konkurencyjny. Z wielu powodów projekt połączonego katalogu BN³ (zwany dalej OMNIS 2) nie może jednak zastąpić projektu NUKAT⁴.

Po pierwsze, OMNIS 2 nie jest projektem dedykowanym bibliotekom akademickim i naukowym. Większość uczestniczących w nim placówek to biblioteki publiczne, które generalnie nie wnoszą do tego projektu wartościowych metadanych. Z punktu widzenia jakości metadanych obecność bibliotek publicznych, zwłaszcza mniejszych, jest czynnikiem negatywnym, utrudniającym wyszukiwanie danych w katalogu centralnym⁵.

Po drugie, OMNIS 2 nie jest projektem neutralnym technologicznie. Warunkiem przystąpienia do projektu jest korzystanie z konkretnego, komercyjnego systemu bibliotecznego ALMA firmy ExLibris, co wyklucza z tego projektu większość bibliotek akademickich. Biblioteki, które otrzymały dostęp do systemu ALMA w ramach tego projektu bezpłatnie do końca 2025 roku, mogą być zmuszone do przejścia dalszego finansowania projektu lub migracji do innego systemu.

Po trzecie, katalog centralny BN nie daje możliwości indywidualnej obecności bibliotek w katalogu WorldCat w sposób, jaki umożliwia to NUKAT.

Istotne jest też porównanie kosztów funkcjonowania obu projektów. Całkowity koszt NUKAT w 2022 roku wyniósł ok. 3 mln zł⁶. Koszt ten został w ostatnich latach istotnie zredukowany w wyniku prowadzonych przez Centrum NUKAT prac rozwojowych. Natomiast same koszty zewnętrznej usługi wdrożenia i utrzymania systemu informatycznego obsługującego projekt

² <https://search.worldcat.org/>

³ <https://bn.org.pl/dla-bibliotekarzy/narodowy-program-rozwoju-czytelnictwa-2.0>

⁴ NUKAT – dyskusja redakcyjna. Biuletyn EBIB, Nr 206 (2022).

<https://ebibojs.pl/index.php/ebib/issue/view/95>

⁵ J.Franke: OMNIS 2 –kilka uwag, parę dygresji. <https://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/840/864>

⁶ <https://centrum.nukat.edu.pl/pl/poznaj-nukat/sprawozdania-bibliografia>

OMNIS 2 w okresie 5 lat (2021-2025) wynoszą ok. 27 mln zł⁷. Ta kwota nie jest całkowita, nie uwzględnia wewnętrznych kosztów utrzymania OMNIS ponoszonych przez Bibliotekę Narodową. Przy tych kosztach w projekcie OMNIS uczestniczą tylko 22 biblioteki akademickie i naukowe (reszta z uczestniczących w tym projekcie placówek to biblioteki publiczne, w większości niewielkie).

Mając na względzie powyższą argumentację, prosimy o odpowiednie do potrzeb wsparcie projektu NUKAT gwarantujące jego dalsze istnienie i rozwój. Poziom wymaganych do tego celu środków finansowych jest stosunkowo niewielki, biorąc pod uwagę korzyści dla polskiego środowiska uniwersyteckiego wynikające z realizacji tego projektu. Projekt NUKAT, jako jedyny w skali całego kraju, umożliwi zrzeszonym uczelniom na promocję ich samych oraz dorobku za granicą dzięki prezentacji swoich prac w światowym katalogu centralnym bibliotek WorldCat.

Dorobek i społeczność akademicka zebrana przez ponad 20 lat wokół projektu NUKAT to unikalna i bezcenna wartość, o której ochronę i wsparcie apelujemy.

Z poważaniem

Maciej Witucki
Prezydent Konfederacji Lewiatan

⁷ J.Franke: OMNIS 2 – kilka uwag, parę dygresji. <https://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/840/864>